

Món Àrab: Relacions Internacionals, Seguretat i Governança

Codi: 41715
Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313800 Relacions Internacionals, Seguretat i Desenvolupament	OT	0	2

Professor/a de contacte

Nom: Laura Feliu Martínez

Correu electrònic: laura.feliu@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Laura Feliu Martínez

Francesc Serra Massansalvador

Guillem Farrés Fernández

Olivia Isabell Glombitza

Eduard Soler Lecha

Blanca Camps Febrer

Rachid Aarab Aarab

Ferran Izquierdo Brichs

Equip docent extern a la UAB

Timothy Kaldas

Prerequisits

No n'hi ha d'específics

Objectius

El mòdul Món Àrab, Seguretat i Governança té com a objectiu proporcionar als estudiants una comprensió profunda de la dinàmica, les tendències i els esdeveniments clau a la política internacional de l'Orient Mitjà i el

Nord d'Àfrica. A través d'aquest curs, els estudiants tindran l'oportunitat d'explorar com s'apliquen diferents enfocaments de les Relacions Internacionals a aquesta regió i de quina manera.

Una característica distintiva d'aquest curs és el seu enfocament a la interacció dialèctica entre les dinàmiques globals i locals en la formació dels Estats i les societats a l'Orient Mitjà. Es presta una atenció especial als patrons de desenvolupament a llarg termini, els processos contemporanis de formació de l'Estat i les transformacions sociopolítiques i econòmiques en curs a la regió. Això implica situar els actors i les dinàmiques locals en el context més ampli del capitalisme global i del sistema internacional modern.

A través d'una combinació de lectures, discussions a classe i anàlisi de casos, els estudiants obtindran una comprensió integral de les complexitats polítiques, socials i econòmiques al món àrab. Aquest mòdul cerca proporcionar una visió enriquidora i crítica de la regió, equipant els estudiants amb les eines necessàries per analitzar i comprendre els desafiaments i oportunitats presents a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica.

OBJECTIUS

- Analitzar l'estat dels estudis d'àrea i regionals des de la disciplina de les relacions internacionals
- Analitzar com s'ha abordat l'estudi del Nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà des de la disciplina de Relacions Internacionals i des dels estudis d'àrea.
- Analitzar l'agenda de recerca sobre el Nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà: contingut, evolució, punts forts i febles, etc. Presentar alguns exemples per il·lustrar aquesta agenda
- Comprendre els processos històrics de formació de l'Estat modern al Pròxim Orient i analitzar els llegats del colonialisme i l'imperialisme en la configuració política, social i econòmica de la regió.
- Identificar i analitzar els actors locals, regionals i globals involucrats en les relacions internacionals a l'Orient Mitjà, comprenent-ne les característiques, funcions i rols en la configuració de la dinàmica política i la seguretat a la regió.
- Debatre sobre els factors considerats essencials per comprendre la regió.

Competències

- Analitzar la realitat internacional i reconèixer-ne la complexitat utilitzant les eines teòriques vistes en el màster, i amb una visió prospectiva de futur arrelada en un coneixement molt bo de les característiques de períodes anteriors.
- Analitzar, sintetitzar, organitzar i planificar projectes i treballs relacionats amb el seu àmbit d'estudi.
- Aplicar els instruments metodològics necessaris per a l'anàlisi sistemàtica i rigorosa de les relacions internacionals (observació, comparació, formulació d'hipòtesi, etc.), així com les eines d'intervenció (elaboració de polítiques i estratègies, la planificació, tècniques de negociació i mediació, etc.).
- Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar i contextualitzar un tema de recerca.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar, sintetitzar, organitzar i planificar projectes i treballs relacionats amb el seu àmbit d'estudi.
2. Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar i contextualitzar un tema de recerca.
3. Distingir anàlisis enfocades des de diferents perspectives teòriques, especialment pel que fa a l'anàlisi de l'estructura de poder a la regió, de la persistència del conflicte violent, la rellevància dels processos transnacionals i la transcendència dels factors identitaris.

4. Escriure un article acadèmic vinculant l'anàlisi de la sociologia del poder amb les principals aproximacions teòriques tal com han estat reformulades per a l'aplicació a contextos regionals concrets.
5. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
6. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
7. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca

Continguts

Bloc I. Introducció a les relacions internacionals del món àrab

En aquest bloc, s'abordarà l'especificitat de la regió del món àrab des del punt de vista de les ciències socials, i més concretament de les relacions internacionals. S'analitzarà com factors històrics, culturals, religiosos i socioeconòmics han modelat les dinàmiques polítiques i socials a la regió. A més, s'examinarà com les dinàmiques regionals de la regió de l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica (MENA) influeixen en el sistema internacional i viceversa. Es presentarà la proposta teòrica de la Sociologia del poder per comprendre les tensions a l'Orient Mitjà i com es manifesten en els contextos polítics i socials. A més, s'examinaran les perspectives feministes des de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord, analitzant el paper de les dones en la política i la societat, així com les lluites i els èxits en termes d'igualtat de gènere.

S'abordaran, entre d'altres, aquestes qüestions:

- L'especificitat de la regió des del punt de vista de les ciències socials
- Relacions Internacionals i regió MENA
- Les tensions a l'Orient Mitjà i la proposta teòrica de la Sociologia del poder
- Perspectives feministes des de l'Orient Mitjà i Àfrica del Nord

Bloc II. Geopolítica i Economia política

En aquest bloc, s'examinarà com les dinàmiques geopolítiques i econòmiques a nivell mundial influeixen a la regió, considerant factors com el poder militar, els interessos econòmics i les aliances estratègiques. S'estudiarà l'impacte de les grans potències a la regió, així com les polítiques exteriors dels grans estats de la regió, considerant-ne els interessos, les prioritats i les estratègies en l'àmbit internacional. Així mateix, es prestarà especial atenció als recursos en petroli i gas a la Mediterrània i l'Orient Mitjà, analitzant com els recursos energètics influeixen en les relacions internacionals i en la dinàmica regional.

S'abordaran, entre d'altres, aquestes qüestions:

- Potències, fractures i transformacions globals: l'impacte a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica
- Cooperació en petroli i gas a la Mediterrània i l'Orient Mitjà
- Les polítiques exteriors dels grans estats de la regió

Bloc III. La conflictivitat violenta

En aquest bloc, s'examinarà la intervenció de les grans potències en els conflictes regionals, ja sigui mitjançant intervencions militars directes, suport a actors locals o influència política i econòmica. S'estudiaran

casos específics de conflictes armats al Magrib i al Machrek, analitzant-ne les causes, les dinàmiques i les conseqüències d'aquests conflictes. S'exploraran com aquests conflictes han impactat en les relacions internacionals, la seguretat regional i la dinàmica política i social de la regió.

S'abordaran, entre d'altres, aquestes qüestions:

- La intervenció de les grans potències als conflictes de la regió
- Estudis de cas de conflictes armats al Magrib
- Estudis de cas de conflictes armats al Machrek

Bloc IV. Identitat, idees i mobilització social

En aquest bloc, s'examinarà el paper dels discursos, les idees i les ideologies a la regió del Món àrab. S'analitzarà com els discursos polítics, religiosos i culturals influeixen en la configuració de les identitats individuals i col·lectives, així com en la dinàmica política i social. S'estudiarà la relació entre la població i les mobilitzacions populars, analitzant com els moviments socials i les protestes han sorgit en resposta a diferents reptes polítics i socioeconòmics. A més, s'analitzarà el paper de les comunitats religioses als conflictes a l'Orient Mitjà, considerant les tensions i els conflictes sectaris.

S'abordaran, entre d'altres, aquestes qüestions:

- Discurs, idees i ideologia a la regió
- Població i mobilitzacions populars
- Comunitats religioses i conflictes a l'Orient Mitjà

Metodologia

Durant el mòdul, s'utilitza una metodologia mixta que combina les classes magistrals i la pedagogia inversa amb l'objectiu de fomentar un aprenentatge més actiu i participatiu. A través de les classes magistrals, el professor transmet els coneixements fonamentals i proporciona una visió general del contingut. D'altra banda, amb la pedagogia inversa, els alumnes són responsables de realitzar lectures obligatòries prèvies a les sessions, a fi de poder participar activament en les activitats i discussions en classe.

Per al desenvolupament dels coneixements adquirits, els alumnes tenen l'oportunitat de realitzar exercicis pràctics relacionats amb el contingut teòric. Aquests exercicis permeten als estudiants aplicar els conceptes apresos i desenvolupar habilitats pràctiques rellevants per al mòdul. A més, es promou l'aprenentatge autònom, ja que els alumnes han de preparar preguntes orals breus basades en les lectures obligatòries, en les quals han de mostrar la seva comprensió del contingut i la seva capacitat per expressar-se de manera coherent i precisa.

Finalment, per avaluar el progrés i la comprensió dels alumnes, es realitza un examen que consta de dues parts. La primera part és un test que posa a prova els coneixements teòrics adquirits. La segona part consisteix en una pregunta de tipus tema, en la qual els alumnes han de respondre de manera argumentada i analítica, demostrant la seva capacitat per relacionar i aplicar els conceptes estudiats en el mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases i seminaris a l'aula	50	2	1, 3, 5, 6, 7
Lectures i fitxes de lectura	50	2	1, 2, 3, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Lectures i realització d'un article	75	3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

L'avaluació del mòdul es durà a terme considerant els criteris següents:

1. Elaboració de 4 exercicis corresponents a cadascun dels blocs, seguint les instruccions proporcionades al campus virtual a l'inici del mòdul. Aquests exercicis s'han de lliurar a través de la tasca designada per a l'últim dia de classe de cada bloc. Cada exercici tindrà un pes del 10% a la nota final, cosa que representa un total del 40%.
2. Formulació de dues preguntes relacionades amb dues sessions del cicle Aula Mediterrània organitzat per l'IMed. Els estudiants seleccionaran dues de les tres sessions disponibles i plantejaran preguntes fonamentades sobre la base de la lectura corresponent a la sessió, així com altres lectures complementàries. Cada pregunta tindrà un valor del 5% (10% en total) a la nota final. Les preguntes han de ser enviades al campus virtual abans de la sessió corresponent.
3. Examen final que constarà d'un test que representarà el 20% de la nota final i el desenvolupament d'una pregunta de tema que contribuirà amb el 20% restant. Aquesta secció de l'examen avaluarà la comprensió global del contingut del mòdul i la capacitat d'anàlisi i argumentació de l'estudiant. Tot plegat, l'examen final representarà el 40% de la nota total del mòdul.
4. Participació activa en les activitats a l'aula, cosa que contribuirà amb un 10% a la qualificació final. L'assistència a les sessions és obligatòria i es requerirà una assistència mínima del 70% per complir els requisits. En cas de faltar a una classe, els estudiants ho han de notificar amb anticipació i proporcionar una justificació vàlida, sempre que sigui possible.

És important destacar que l'assistència, la participació i el compliment dels terminis establerts són aspectes fonamentals per al procés d'avaluació en aquest mòdul.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	40%	2	0,08	1, 6, 7
Participació a classe	10 % de la nota final	15	0,6	2, 5, 6
Preguntes orals	10 % de la nota final	20,5	0,82	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Realització d'exercicis pràctics	40 % de la nota final	37,5	1,5	1, 3, 5, 6, 7

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA OBLIGATÒRIA

Fawcett, L. (2019). *International Relations of the Middle East*. Nova York: Oxford University Press, pàg. 173-193.

Es requerirà la lectura dun text obligatori per cada lliçó.

Lectures corresponents als 4 exercicis dels 4 blocs.

BIBLIOGRAFÍA GENERAL

AGATHANGELOU, A. M., & Soguk, N. (Eds.). (2013). *Arab Revolutions and World Transformations*. Routledge.

AA. VV, *El Magreb: percepción española de la estabilidad en el Mediterráneo, prospectiva hacia el 2010*, Madrid, Ministerio de Defensa. Instituto Español de Estudios Estratégicos, 2000. (Cuadernos de Estrategia, 106)

ARMSTRONG, Karen (2001). *El Islam-Una breve historia universal*.

AYUBI, N. N. (1996). *El Islam político: teorías, tradición y rupturas*. Edicions Bellaterra.

BARNETT, M. (1996-1997). "Regional Security after the Gulf War", *Political Science Quarterly* 111, n.º 4, pp. 597-617.

BARNETT, M. (1998). "A Narrative of Arab Politics" y "The Game of Arab politics" en Barnett, *Dialogues in Arab Politics. Negotiations in Regional Order*. Nueva York: CUP, pp. 1-53.

BARNETT, M.N. (1998). "The End of the Arab States System? Arab Politics since the Gulf War" en Barnett, *Dialogues in Arab Politics. Negotiations in Regional Order*. Nueva York: Columbia University Press, pp. 213-235.

BILL, J. (1996). "The Study of Middle East Politics 1946-1996", *Middle East Journal*, vol. 50, n.º 4.

BROWN, C. L. (1984). *International Politics and the Middle East. Old Rules, Dangerous Game*. Londres: I.B.Tauris.

CHALCRAFT, John (2016). *Popular politics in the making of the modern Middle East*. Cambridge University Press

CHOUROU, B. (2008). "A regional security perspective from and for the arab world" en *Globalization and Environmental changes. Reconceptualizing Security in the 21st Century*. Springer, pp. 775-789.

DEL SARTO, Raffaella A., MALMVIG, Helle y SOLER I LECHA, Eduard. *Interregnum: The Regional Order in The Middle East and North Africa after 2011*. MENARA Final Reports, No. 1, febrero de 2019 (<https://www.iai.it>).

EL-SHAZLY, N. y HINNEBUSCH, R. (2002). "The Challenge of Security in the Post-Gulf War Middle East System" en HINNEBUSCH, R.; EHTESHAMI, A. (eds.) *The Foreign Policies of Middle East States*, Boulder, Linne Rienner, 2002, pp. 71-90.

FAWCETT, L. (2005). *International Relations of the Middle East*. Nueva York: Oxford University Press, pp. 173-193.

FLORY, M. (ed.) (1991), *Les régimes politiques arabes*. 2nd ed. Paris: PUF, pp. 97-142.

GAUSE III, F. G. (1999). "Systemic Approaches to Middle East International Relations", *International Studies Review* 1 (1), pp. 11- 32.

GAUSE III, F. Gregory (2011) Why Middle East studies missed the Arab Spring, *Foreign Affairs*, 90(4) july/August, pp. 81-90.

GERGES, Fawaz A. (ed.) (2013). *The new Middle East: Protest and revolution in the Arab world*. Cambridge University Press.

GUAZZONE, L. (ed.) (1996). *The Middle East in Global Change. The Politics and Economics of Interdependence versus fragmentation*. Londres: Macmillan.

HALLIDAY, F. (2005). "Introduction: world politics, the Middle East and the complexities of area studies", "Internacional Relations theory and the Middle East" y "The Middle East in International Perspective" en F. Halliday. *The Middle East in International Relations. Power, Politics and Ideology*. Cambridge: CUP, pp. 1-40 y 303-324.

HANIEH, A. (2014). *Lineages of Revolt: Issues of Contemporary Capitalism in the Middle East*. Haymarket Books.

HANSEN, B. (2001). *Unipolarity and the Middle East*. Nueva York: St. Martins Press.

HARTMANN, Susanne (2013), « Can Constructivism Explain the Arab Spring ? », <http://www.e-ir.info/2013/06/19/can-constructivism-explain-the-arab-spring/>

HASEEB, K. (Ed.). (2013). *The Arab Spring: Critical Analyses*. Routledge.

HENRY, Cl. M. (2005). "The Clash of Globalisations in the Middle East" en L. Fawcett, *International Relations of the Middle East*. Nueva York: Oxford University Press, pp. 105-129.

HINNEBUSCH, R. (2002), "The Middle East Regional System" en HINNEBUSCH, R.; EHTESHAMI, A. (eds.) *The Foreign Policies of Middle East States*, Boulder, Linne Rienner, pp. 29-54.

HINNEBUSCH, R. (2014). Historical Sociology and the Arab Uprising. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 137-140.

HUDSON, M. (1999). *Middle East Dilemas. The Politics and Economics of Arab Integration*. Londres: IB Tauris.

ISMAEL, T. (ed.) (2000). *The International Relations of the Middle East*. Aldershot: Ashgate.

KORANY, DESSOUKI (dirs.). *The Foreign Policies of Arab States. The Challenge of Change*. Boulder, etc.: Westview Press; El Cairo: The American University [1ª ed. 1984], pp. 49-102.

LAWSON, G. (2011), Halliday's revenge: revolutions and International Relations. *International Affairs*, 87: 1067-1085. doi: 10.1111/j.1468-2346.2011.01021.

LOCKMAN, Zachary (2009). *Contending visions of the Middle East: The history and politics of Orientalism*. Cambridge University Press

LUCIANI, G. (2005). "Oil and Political Economy in the International Relations of the Middle East" en L. Fawcett, *International Relations of the Middle East*. Nueva York: Oxford University Press, pp. 79-104.

LUCIANI, G. y SALAME, G. (eds.) (1998). *The Politics of Arab Integration*. Nueva Cork: Croom Helm.

LUSTICK, I. S. (1997). "The Absence of Middle Eastern Great Powers: Political 'Backwardness' in Historical Perspective", *International Organization* 51 (4), pp. 653-683.

Malmvig, H. (2014). Power, Identity and Securitization in Middle East: Regional Order after the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 12-34.

Miller, B. (2013). The International Order and the Arab Spring. In *APSA 2013 Annual Meeting Paper*.

MÜLLER, Ph. (2011) "Driving Forces Behind Alliance Building in the Middle East", BIPS, 01/2011, pp. 1-14. <http://www.agips.org/doc/bips/2011/BIPS-Jg2011-Nr01.pdf>

NOBLE, P. C. (1991). "The Arab System: Pressures, Constraints, and Opportunities" en KORANY, DESSOUKI (dirs.). *The Foreign Policies of Arab States. The Challenge of Change*. Boulder, etc.: Westview Press; El Cairo: The American University [1ª ed. 1984], pp. 49-102.

PACE, Michelle, and Francesco Cavatorta. "The Arab uprisings in theoretical perspective-an introduction." *Mediterranean Politics* 17.2 (2012): 125-138.

PHILLIPS, C. (2014). The Arabism Debate and the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp.

ROBERSON, B.A. (2002). "The impact of the International System on the Middle East" en HINNEBUSCH, R.; EHTESHAMI, A. (eds.) *The Foreign Policies of Middle East States*, Boulder, Linne Rienner, 2002, pp. 55-69.

RÓZSA, E.N. (2013) *Geo-Strategic Consequences of the Arab Spring*. Papers IEMed EuroMeSCo n.19.

STEIN, J. G. (2005). "War and Security in the Middle East" en L. Fawcett, *International Relations of the Middle East*. Nueva York: Oxford University Press, pp. 195-214.

TETI, A. (2007). "Bridging the Gap: IR, Middle East Studies and the Disciplinary Politics of the Area Studies Controversy", *European Journal of International Relations* 13 (1), pp. 117-145.

Teti, A. & Gervasio, G. (2011) « The unbearable lightness of authoritarianism: lessons from the Arab uprisings », *Mediterranean Politics*, 16(2), pp. 321-327.

TIBI, B. (1998). *Conflict and War in the Middle East, 1967-91. From Interstate War to New Security*. 2ª ed. Londres: Macmillan.

VALBJØRN, M., & Volpi, F. (2014). Revisiting Theories of Arab Politics in the Aftermath of the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 134-136.

Van Hüllen, V. (2013). Regional Organizations and Domestic Change in the 'Arab Spring': Cooperation between Power and Persuasion. In *APSA 2013 Annual Meeting Paper*.

VOLPI, F. (2014). Framing Political Revolutions in the Aftermath of the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*, 19(1), pp. 27-42.

WALT, S.M. (1987). "Cap 3. From the Baghdad Pact to the Six Day war" en Walt, *The Origins of Alliances*. Ithaca, NY: Cornell University Press, pp. 97-103.

WALZER, M. (2014). After the Arab Spring. *Philosophy & Social Criticism*, 40(4-5), 421-429.

ZOUBIR, Y.H. y H. AMIRAH FERNANDEZ (coords.). (2008) *El Magreb. Realidades nacionales y dinámicas regionales*. Madrid: Síntesis, pp. 303- 325.

Programari

Sense programari específic